

Studying the properties of cement concrete with complex additives based on modern superplasticizers and fillers

U.X. Abdullayev¹, S.I. Kandakharov¹, D.T. Sharipova¹, N.B. Rakhimova¹

¹Tashkent state transport university, Tashkent, Uzbekistan

Abstract: This article describes the methods of using cement concrete with complex additives today. In modern construction, information is given on the effective ways of using chemical additives to enhance the high physical-mechanical and performance properties of new-generation concrete.

Keywords: Superplasticizer, complex additives, concrete, polycarboxylate esters, zolo-unos, steel melting waste.

Kompleks qo'shimchali syement betonlarining zamonaviy superplastifikatorlar hamda to'ldiruvchilar asosidagi xossalari o'rganish

Abdullayev U.X.¹, Kandakharov S.I.¹, Sharipova D.T.¹, Rakhimova N.B.¹

¹Toshkent davlat transport universiteti, Toshkent, O'zbekiston

Annotatsiya: Ushbu maqolada hozirgi kunda kompleks qo'shimchali syement betonlaridan foydalanish usullari ko'rsatib o'tilgan. Zamonaviy qurilishda yangi avlod betonlarining yuqori fizik-mexanik va ishlash xossalari kuchaytirishda kimyoviy qo'shimchalardan qo'shib foydalanishning samarali yo'llari xaqida ma'lumot berilgan.

Keywords: Superplastifikator, kompleks qo'shimchalar, beton, polikarboksilat efirlari, zolo-unos, po'lat eritish chiqindilari.

1. Kirish

Zamonaviy qurilishda yangi avlod betonlarining yuqori fizik-mexanik va ishlash xossalari kuchaytirishda kimyoviy qo'shimchalardan qo'shib foydalanmasdan tasavvur qilish mumkin emas. Qurilishda bunday kompozitsiyalar va ular asosidagi mahsulotlarni ishlab chiqarish uchun reologik xususiyatlarga ta'sir qilish, strukturaning shakllanishi va havo kirish jarayonlarini nazorat qilish imkonini beradigan keng turdagi qo'shimchalar qo'llaniladi [1-3].

Hozirgi kunda kompleks qo'shimchali syement betonlaridan foydalanish avvalgiga davrlarga nisbatan sezilarli ko'paygan. Mahalliy va xorijiy olimlarning izlanishlari natijasida shu narsa mu'lum bo'ldiki, syement kompozitlarining xususiyatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan va uning xossalari o'zgartiradigan eng samarali omil plastiklashtiruvchi qo'shimchalardan foydalanishdir [3-6].

Shuningdek, bunday muammolarni hal qilishda kompleks qo'shimchali syement betonlarini xossalarni nazorat qilish va kerakli xossa ko'rsatkichlariga ega bo'lgan kompozitlarni yaratishda mineral to'ldiruvchi moddalardan foydalanish xam samara beradi [4-6]. Syement-betonning tuzilishiga ta'sir qilish xususiyatiga ko'ra, mineral to'ldiruvchi moddalar faol va inert turlarga bo'linadi. Quruq issiq iqlim sharoitida ishlatiladigan kompleks qo'shimchali syement betonlarini tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Oxirgi vaqtlarda kompleks qo'shimchali syement betonlarini tayyorlashda polikarboksilat efirlari asosidagi moddalar keng qo'llanilmoqda. Ushbu superplastifikatorlar boshqa turdagi kimyoviy qo'shimchalardan syement

tizimiga sterik ta'siri bilan ajralib turadi va gidratlangan muhitda sodir bo'ladigan fizik-kimyoviy o'zaro ta'sirlar va o'zgarishlar jarayonini kuzatishga imkon beradi [3-6].

Kompleks qo'shimchali syement betonlarini tayyorlashda mikroto'ldirgichlardan foydalanishning ta'siri quyidagicha tushuntiriladi [7-9]:

- faol qo'shimchalar kalsiy oksidi bilan reaksiyaga kirishadi syement bog'lovchi yopishtiruvchi-yopishqoq kuchli ulanishlarni yaxshilash orqali amalga oshadi, bu "bog'lovchi +to'ldiruvchi" interfeysidagi o'zaro ta'sirlar ishlab chiqilgan kompozitsiyani sezilarli darajada mustahkamlash uchun qulay sharoit yaratadi;
- inert mineral qo'shimchalar, asosan, betonning zichligi oshirish g'ovaklar sonining sezilarli darajada kamayishini ta'minlaydi. Bundan tashqari, to'ldiruvchilarning zarrachalari shartli ravishda yopiladi.

Olimlarning olib borilgan ilmiy izlanishlar shuni ko'rsatdiki, yuqori sifatli betonlarini olish uchun kimyoviy yoki mineral qo'shimchalarni alohida emas, balki kompleks shaklda ishlatish ancha samarali ekanligi aniqlandi [2-5]. Bundan tashqari, qo'shimchalardan foydalanishga bunday kompleks yondashuv ham bog'lovchining o'rtacha iste'moli bilan yuqori sifatli betonlarni ishlab chiqishga imkon beradi.

Shu nuqtai nazardan, turli xil tabiatdagi to'ldiruvchi moddalari bilan murakkab qo'shimchali syement betonining asosiy fizik-mexanik xususiyatlarini o'rganish berilgan.

2. Tadqiqot metodologiyasi

Eksperimental tadqiqotlarda Oxangaron sement zavodining M400 D0 markali portlandsyementidan foydalanilgan. Mineral to'ldiruvchi sifatida YangiAngren IYeS dan uchuvchi kul (UK) va Toshkent quyuv-mexanika

zavodining (TQMZ) po'lat eritish chiqindilari (PECh) ishlatilgan. Sirtli faol modda sifatida, polikarboksilat superplastiklashtiruvchi (SP) POLIMIKS ishlatilgan.

Tadqiqot o'tkazish uchun uchta turdagi kompozisyalarning bir qator namunalari tayyorlandi: nazorat va kompleks qo'shimchali (1-jadval).

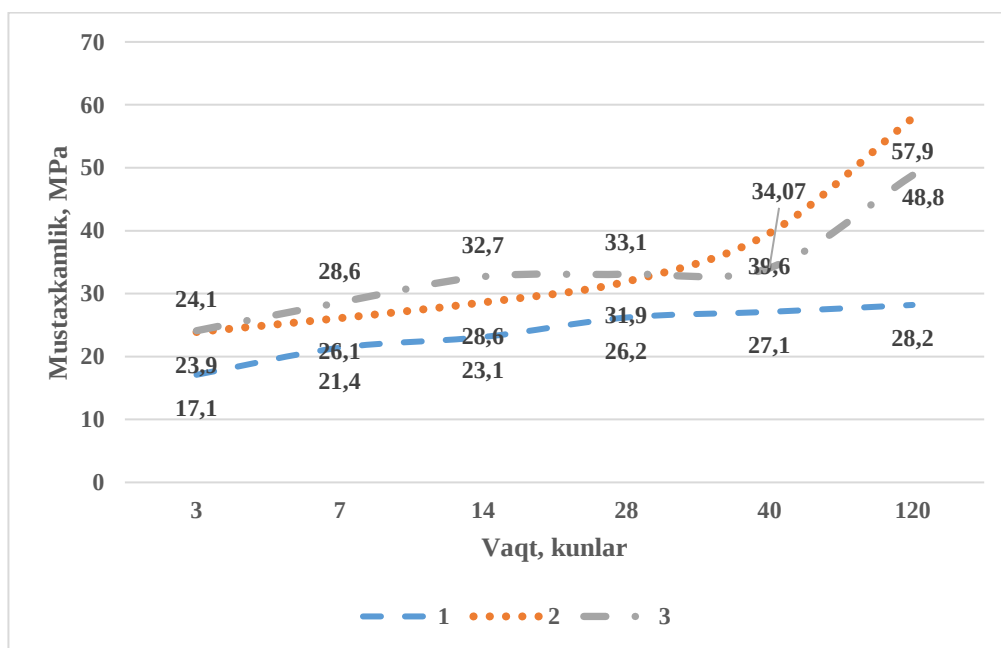
1-jadval

Beton qorishmasining o'rganilganlik tarkibi									
	Beton sinfi	Konus cho'kishi, sm	Syement, kg	Maydalangan tosh, kg fr. 5-20	Qum, kg $M_{cr}=2,7$	Suv, l	Zolo-unos, kg	Po'lat ishlab chiqarish chiqindilari, kg	Superplastifikat or POLIMIKS, kg
	B1 ₅	1-2	236	1220	715	190	-	-	-
	B1 ₅	1-2	201	1220	792	133	35	-	1.89
	B1 ₅	1-2	201	1220	792	133	-	35	1.89

Namunalarning siqilishga mustahkamligi, zichligi, suvga chidamliligi, suvni singdirish kabi fizik-mexanik xususiyatlarini o'rganish standart usullar asosida amalga oshirildi. Beton namunalari qattiqashtirish normal sharoitda amalga oshirildi va 3, 7, 14, 28, 40, 120 sutkalik sinovdan o'tkazildi.

1-rasm shuni ko'rsatdiki, dastlabki 3 sutka ichida har xil turdagi to'ldiruvchi moddalari bo'lgan murakkab

qo'shimchali kompozisyalarning mustahkamlik xususiyatlari deyarli bir xil va nazorat tarkibi 28 % ga oshadi. 14 sutkalikda PECh+SP tarkibining kuchi ZU+SP modifikatori bilan to'ldiruvchiga nisbatan 8-12 % va nazorat tarkibi 25-28 % ga oshadi. Ushbu ko'rsatkichga ko'ra, beton sinfi B25, etalon esa B15 sinfga taaluqli bo'ladi.

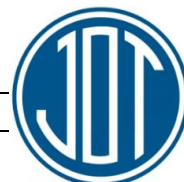

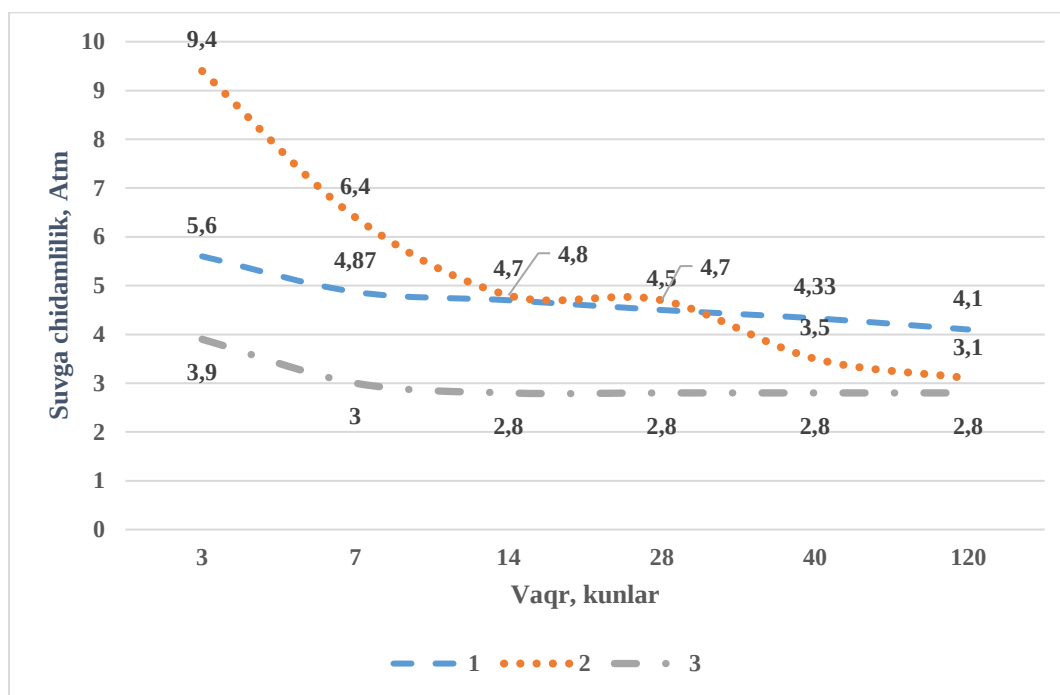
1-rasm. O'rganilayotgan tarkibning siqilishga mustahkamligi tekshirish:

1-nazorat; 2-ZU+SP; 3-SP+PECH

Bizning fikrimizcha, tashqi ta'sir va to'ldiruvchi moddalar, ularning kiritilishi, bir tomondan aralashtirish vaqtidagi suv miqdori kamayishi boshqa tomondan,

mikroto'ldiruvchilar va puzolan faolligini oshishi modifikatsiyalangan to'ldirgichlarning mustahkamligining sezilarli darajada oshishiga sabab bo'ladi.

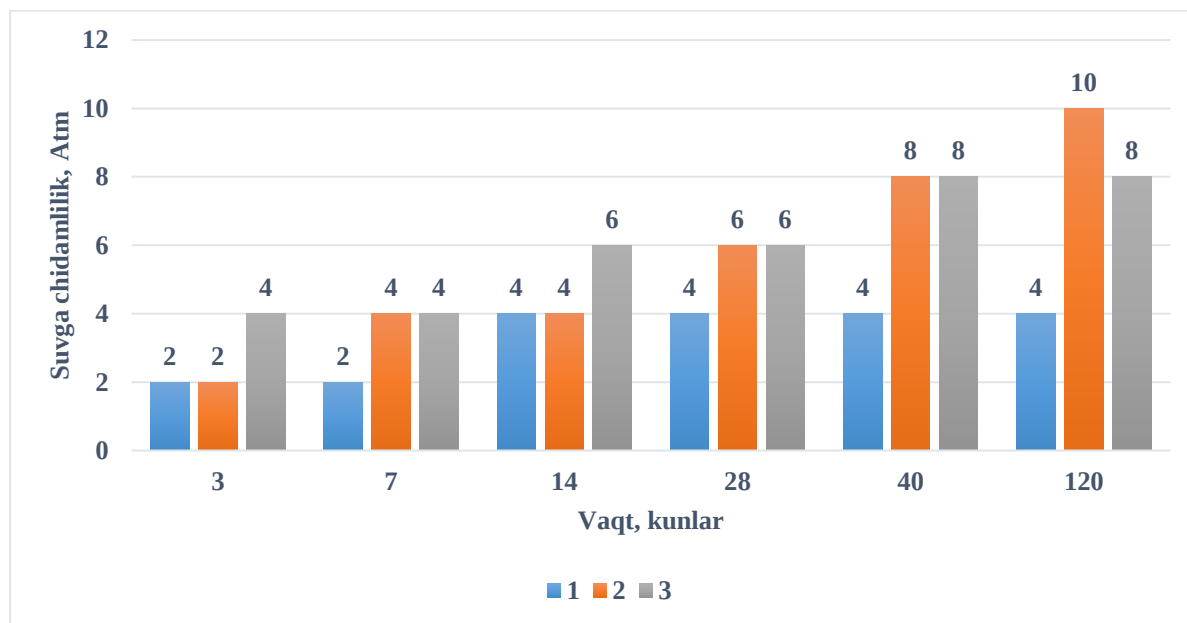
2-rasm. O'rganilayotgan tarkibning suv o'tkazuvchanligini tekshirish:

1-nazorat; 2-ZU+SP; 3-SP+PECH

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, kompleks qo'shimchalar qotayotgan betonning suv shimuvchanligiga turlicha ta'sir ko'rsatadi (2-rasm). O'rganilayotgan tarkiblardan ZU+SP 14 sutkalik qotishda boshqa tarkiblarga qaraganda eng ko'p suv shimuvchanlikni namayon qildi.

Bu tarkibdagi ikkilamchi g'ovaklikni hosil qiluvchi erkin, to'liq yonib ketmagan ko'mir zarralarining mavjudligi

bilan bog'liq. Tadqiqotlarimiz shuni ko'rsatdiki, o'rganilayotgan g'ovaklar asosan yopiq g'ovaklar ekanligi aniqlandi va ular materialning o'tkazuvchanligiga ta'sir o'tkazmaydi (3-rasm). Eng kam suv shimuvchanlikni SP+PECH tarkibi ko'rsatdi. Yuqorida ta'kidlanganidek bu holat katta g'ovaklarning kichik zarralar bilan to'sib qo'yish orqali yuzaga keladi.

3-rasm. Tarkiblarning suvga chidamliligini o'rganish:

1-nazorat; 2-ZU+SP; 3-SP+SPO

Suv o'tkazmaslik usulini o'rganish shuni ko'rsatdiki, murakkab modifikatorlardan foydalanish g'ovaklik tuzilishini yaxshilaydi, g'ovaklar orqali bloklanadi, katta

kapilyarlarning hajmini kamaytiradi va ularni geliyga aylantirishga olib keladi.

3. Xulosa

Bunday o'zgarishlar natijasida kompozitsiyaning zichligi oshishi ta'minlanadi va natijada mustaxkamlik ta'minlanadi. Tadqiqotlardan ma'lum bo'ldiki, eng yuqori mustaxkamlik chegarasiga 40 sutkalik muddatdan keyin erishildi. Shuni alohida ta'kidlab o'tish joizki, ko'rib chiqilayotgan qo'shimchalardan pussolan reaksiyaga eng yaxshi zolo-unos kirishdi. 120 sutkalik qotishdan so'ng ZU+SP tarkibi 57.9 MPa mustaxkamlikka erishdi. Bu natija o'z navbatida PECH+SP tarkibidan 15 % ga, etalon tarkibidan esa 51 % ga ko'p demakdir.

Foydalanilgan adabiyotlar / References

- [1] Adilkhodzhaev A. I., Kadirov I. A., Abdullaev U.X. Influence of polycarboxylate superplasticizer and binary filler on rheological properties of concrete mixtures// Railway transport: topical issues and innovations, 2023 №2. -129-135
- [2] Adilkhodzhaev A. I., Kadirov I. A., Abdullaev U.X. Effect of binary microfiller on structure formation processes of cement binder// Railway transport: topical issues and innovations, 2023 №2. -202-210
- [3] Adilkhodzhaev A. I., Kadirov I. A., Abdullaev U.X. About the properties of a modified cement binder based on a binary microwave // Railway transport: topical issues and innovations, 2023 №2. -112-118
- [4] Adilkhodzhaev A. I. et al. Features of continuous units forming of reinforced concrete products // " Online-conferences" platform. – 2021. – S. 1-4.
- [5] M. Schmidt. Jahre Entwicklung bei Zement, Zusatzmittel und Beton. Ceitzum Baustoffe und Materialprüfung. Schriftenreihe Baustoffe. // Fest-schrift zum 60. Geburtstag von Prof. Dr. Jng. Peter Schiesse. Heft 2. 2003, s. 189 198.
- [6] Adilkhodzhaev A. I., Kadyrov I. A., Umarov K. S. About the influence of a zeolite containing filler (natrolite) on the properties of cement binder //Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers. – 2020. – T. 16. – №. 2. – S. 20-27.
- [7] S. Donatello, M. Tyrer, C. Cheeseman. Comparison of test methods to assess pozzolanic activity. Cement Concrete Comp. 2010;32:121–7.
- [8] Adilkhodzhaev, A., Kadyrov, I., Rasulmukhamedov, A. Research of porosity of a cement stone with a zeolite containing filler and a superplasticificator E3S Web of Conferences, 2021, 264, 02007
- [9] Adilkhodzhaev A. I., Kadyrov I. A., Umarov K. S. Research of porosity of a cement stone with a zeolite

containing filler and a superplasticificator //Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers. – 2020. – T. 16. – №. 3. – S. 15-22.

[10] Adilkhodzhaev A. I. et al. To the Question of the Influence of the Intensity of Active Centers on the Surface of Mineral Fillers on the Properties of Fine-Grained Concrete //International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering (IJITEE). – 2019. – T. 8. – №. 982. – S. 219-222.

[11] Adilkhodzhaev A. I., Umarov K. S., Kadyrov I. A. Some features of the rheological properties of cement pastes with zeolite-containing fillers //International Engineering Research and Development Journal, 5 (CONGRESS). – 2020. – S. 4-4.

[12] Adilkhodzhaev A. I., Kadirov I. A., Abdullaev U. K. Some issues of moisture transfer in concrete. – 2021.

[13] Ishanovich A. A., Abdullaev K. I. Technical and economic comparison of the efficiency of production of empty plates of overlapping of underworking forming when reinforced with wire and ropes. – 2021.

[14] Adilkhodzhaev A. I., Kadirov I. A. On the mechanoactivation of metallurgical waste. – 2021.

Mualliflar haqida ma'lumot / Information about the authors

Abdullaev Ulug'bek Hakimovich	Toshkent davlat transport universiteti "BSIQ" kafedrasida katta o'qituvchisi, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD); telefon: +998-71-299-03-02, e-pochta: uabdullaev@mail.ru
Kandaxarov Sanjar Ishratovich	Toshkent davlat transport universiteti "BSIQ" kafedrasida dotsenti, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD); telefon: +998-71-299-03-02, e-pochta: sanjar.kandaxarov@mail.ru
Sharipova Dilafruz Tofukovna	Toshkent davlat transport universiteti "BSIQ" kafedrasida dotsenti v.b., texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD); telefon: +998-71-299-03-02, elektron pochta: Dsharipova@mail.ru
Rahimova Nozima Baxtiyarovna	Toshkent davlat transport universiteti "BSIQ" kafedrasida katta o'qituvchisi, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD); telefon: +998-71-299-03-02, e-pochta: Nrahimova@mail.ru

